

Ольга Малецька

к.е.н., доцент,

Львівський національний аграрний університет,

Надія Ціцька

к.е.н., доцент,

Львівський національний аграрний університет

СУТНІСТЬ ПОДАТКОВОГО DUE DILIGENCE

Процедура детальної незалежної перевірки об'єкту інвестування, здійснювана від імені інвесторів для формування в них об'єктивного уявлення про об'єкт інвестування називається Дью Ділідженс (англ. Due Diligence – «забезпечення належної сумлінності», аббревіатура: DueD, DDG) Зазвичай передусе купівлі бізнесу, злиттю, підписанню контракту чи співробітництва.

Перед придбанням конкретного об'єкта або прийняттям рішення про старт інвестиційних програм щодо даного об'єкта, вдаються до допомоги певної процедури – Due Diligence. Вона укладена в комплексній оцінці об'єкта, яка відбувається незалежно і об'єктивно. Незалежні експерти ретельно досліджують стан бізнесу в фінансовому і юридичному плані, перевіряють благонадійність компанії.

Завдання податкового Due Diligence – захистити інтереси інвестора. Для цього необхідно комплексно дослідити і проаналізувати інформацію, отриману з усіх можливих джерел, перевірити її на достовірність і оцінити ризики.

Також необхідно серйозно проаналізувати багато аспектів, врахувати взаємний вплив різних складових один на одного, тому як вони можуть зовсім бути зовсім нецікавою в сьогоднішній, але зіграти вирішальну роль в майбутньому.

Бізнес досліджується за цим методом, щоб досягти певних результатів:

– замовник отримує повноцінне і об'єктивну картину того, що відбувається на досліджуваному об'єкті; коли інвестор збирається укласти серйозну операцію, він повинен бути максимально завбачливим; йому не вистачає тільки інформації, отриманої від другої сторони і власного персоналу; тут максимально важлива саме об'єктивність наданих відомостей, яку в змозі забезпечити тільки аудиторська компанія;

– другорядне завдання полягає в складанні прогнозів про потенційно-можливі зміни, які в майбутньому спричинять збільшення ризиків інвестора.

Due Diligence полягає в ретельному дослідженні ключових податкових питань, потенційних зобов'язань, ризиків. Зазвичай дана процедура проводиться, коли у підприємства змінюється власник, між партнерами укладаються договори про інвестування великих фінансових коштів, відбувається злиття компаній, поглинання дрібних компаній великими.

Податковий Due Diligence на підприємстві – це дослідження:

- даних податкового обліку, на відповідність чинному законодавству;
- податкового навантаження;
- виявлення податкових порушень.

Підсумок цієї перевірки – визначення можливих ризиків щодо застосування податкових санкцій. Відповідно, проведення даної процедури очевидно і актуально. Бажання і мета кожного інвестора – велике інвестування в прибуткові і надійні компанії, «гнучкі» в сучасному бізнесі і цілеспрямовано розвиваються в будь-яких складних умовах. Аудитори і юристи детально з'ясують стан справ в будь-якій компанії, нададуть про неї об'єктивну, незалежну, реальну оцінку.

В умовах конкурентної боротьби бізнесмени прагнуть розширити сферу свого впливу, вийти на нові ринки збуту продукції. Для цього використовуються різні засоби – наприклад, відкриття нових офісів, філій. Одним з найбільш ефективних способів збільшення доходів є придбання компанії, що займає аналогічну нішу на ринку. Але, перш ніж купувати новий бізнес, необхідно точно оцінити його реальну вартість і перевірити наявність у нього активів та зобов'язань. Інакше придбання компанії може обернутися серйозними проблемами з податковими органами.

Покупець прагне дізнатися реальну вартість свого планованого придбання. Відносно угод з компаніями покупцям, перш за все, треба оцінити виробничі потужності та інші активи. Крім того, живий інтерес викликає стан розрахунків з дебіторами і кредиторами корпорації. Все це обумовлює необхідність ретельно вивчити фінансовий стан підприємства.

Для подібного дослідження в діловому лексиконі використовується термін *due diligence*, який в перекладі з англійської означає:

- 1) комплексну перевірку;
- 2) належну обачність.

У чинному законодавстві України відсутнє визначення юридичного (правового) аудиту, корпоративного аудиту, а тим більше процедури *Due Diligence*, відсутні і механізми, що регламентують порядок його проведення.

Сьогодні під *due diligence* мається на увазі комплексну перевірку, що проводиться інвестором з метою оцінки різноманітних ризиків, пов'язаних з інвестуванням. Як правило, вона проводиться при вирішенні питання про покупку частки в бізнесі або бізнес-проекту в цілому.

Іноді податковий аудит або *due diligence* визначають як належне дослідження, що проводиться зацікавленими сторонами при підготовці документів щодо угоди з метою формування довірчої основи щодо істинності та повноти положень документів і які містяться в ній фактів.

В окремих випадках цей термін позначає збір і аналіз інформації про потенційних або існуючих клієнтів і партнерів з метою оцінки їх фінансового стану і благонадійності.

Вважається, що цей термін був введений в обіг в 30-і роки ХХ століття в Сполучених Штатах Америки. Спочатку він означав процедуру розкриття інформації брокером перед інвестором про компанії, акції якої реалізувалися на відкритому фондовому ринку.

Далі *Due Diligence* благополучно перекочував у банківську сферу США. Він мав на увазі під собою комплексну систему збору та аналізу інформації про потенційних або існуючих клієнтів і партнерів, яка призначалася банками для захисту власності від можливих збитків. Цим терміном позначалася незалежна перевірка інформації про компанію-емітента на предмет можливих порушень законодавства, проведена з належною обачністю, що дозволяє обмежити відповідальність андеррайтера за помилки, що містяться в проспекті емісії цінних паперів. При цьому саме поняття не було прямо визначено в законодавстві оскільки, як зазначалося судами штатів, неможливо встановити єдиний обсяг вимог до андеррайтеру з проведення *Due Diligence* різних компаній.

Будь-яка операція з придбання активу не обходиться без перевірки прав продавця та інших осіб на такий актив, у тому числі правомірності володіння активом, правомірності виникнення права власності або іншого речового права на актив, наявності обтяжень і т.п.

Податковий *due diligence* є складовою частиною комплексної перевірки. Він покликаний дати покупцеві достовірну інформацію про виконання придбаною компанією своїх податкових зобов'язань. Якщо у фірми є велика заборгованість по податках, припинені операції з банківським рахунках і йдуть безперервні позови з податківцями, то це істотно знижує її інвестиційну привабливість.

Список використаних джерел

1. Малецька О.І., Хомяк О. Б. Податковий *Due Diligence* Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали І Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 19-21 березня 2019 р.Ч. 1. Львів: ЛНАУ, 2019. С.235-238.
2. Сілічева Н. Є. Сутність *Due Diligence* (Дью Ділідженс) і можливі перспективи розвитку в Україні / Н. Є. Сілічева // Економічний простір. 2011. № 45. С. 288–296.
3. Терещенко О. О. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник. К. :КНЕУ, 2006. 552 с.